

7. Hymenoptera aculeata fra Hanstedreservatet.

Af
K. Fæster.

Det tilgrundliggende materiale, der befinder sig på Zoologisk Museum i København, er tilvejebragt overvejende på samme måde som for de øvrige insektgruppers vedkommende, se f. eks. Lyneborgs oplysninger p. 201. Tilføjes skal dog følgende samlere: O. Bakkendorf, Tage Feddersen, Asger Føg og K. O. Leth.

I lokalitetslisterne er steder fra selve reservatet nævnt først, idet der begyndes nordfra og vestfra og afsluttes med Isbjerg, klitområdet nord for gården Ørgård. Derefter følger lokaliteter udenfor det åbne reservatområde. Hertil regnes også Ørgård med dens mere eller mindre opdyrkede omgivelser. Lokaliteten Ørgård dækker isvrigt ofte et større område, idet alle af Worm-Hansen indsamlede insekter er etiketteret Ørgård, selv om de meget vel kan være taget i reservatet eller antagelig oftest i Tved plantage. Under hver art er der efter en tankestreg givet en kort vurdering af artens øvrige forekomst i Danmark, men disse angivelser af hyppighed må tages med forbehold.

Bestemmelsen af myrerne er foretaget af Charles Bisgård, der takkes for dette arbejde.

Chrysidoida.

1. **Omalus panzeri** F. 4 ekspl. $^{19}/_7$ — $^{28}/_8$. Isbjerg, Tved plantage, Ørgård. — T. sj.
2. **Hedychridium ardens** Coq. 14 ekspl. $^{12}/_6$ — $^{12}/_7$. Klitmøller, vest for Ørgård, Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg og ved Bagsø. — T. alm.
3. **Chrysis fulgida** L. 1 ekspl. $^{14}/_6$. Ørgård. — Alm.
4. **C. ignita** L. 9 ekspl. $^{14}/_6$ — $^{21}/_8$. Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — M. alm.

Scolioidea.

5. **Methoca ichneumonides** Latr. 1 ♂ $^{11}/_8$. Ørgård. — T. alm.
 6. **Sapyga similis** F. 1 ♀ $^{20}/_6$, Ørgård. — Kun kendt fra Jylland.

Formicoidea.

7. **Myrmica laevinodis** Nyl. 7 ekspl. $^{12}/_6$ — $^{1}/_9$. Klitmøller, nordøst for Nors sø, Ørgård. — Alm.
 8. **M. rugulosa** Nyl. 1 ekspl. $^8/_8$. Ørgård. — Alm.
 9. **M. lobicornis** Nyl. 3 ekspl. $^{10}/_8$ — $^{15}/_8$. Ørgård. — T. alm.
 10. **M. ruginodis** Nyl. 5 ekspl. $^9/_6$ — $^{30}/_8$. Isbjerg, Tved plantage. — Alm.
 11. **Lasius niger** L. 4 ekspl. $^{10}/_6$ — $^{15}/_8$. Ørgård. — M. alm.
 12. **Formica exsecta** Nyl. 7 ekspl. $^8/_6$ — $^8/_8$. Syvklit, vest for Ørgård, Ørgård. — T. alm.
 13. **F. cinerea** Mayr. 13 ekspl. $^8/_6$ — $^{1}/_9$. Hansted, Isbjerg, Tved plantage og Tved plantage ved Tormål. — T. alm. i sandede områder i Jylland, også Læsø.
 14. **F. fusca** L. 8 ekspl. $^9/_6$ — $^{1}/_9$. Havtorndalen syd for Hansted. Klitmøller, nordøst for Nors sø, Tved plantage, Ørgård. — Alm.
 15. **F. rufa**-gruppen. 13 ekspl. $^{14}/_6$ — $^{13}/_8$. Isbjerg, Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — Alm.

Pompiloidea.

16. **Ceropales maculata** F. 12 ♂♂ 16 ♀♀ $^8/_6$ — $^{1}/_9$. Syvklit, Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — Alm.
 17. **Episyron rufipes** L. 23 ♂♂ 15 ♀♀ $^8/_6$ — $^{17}/_8$. Syvklit, vest for Ørgård, Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg og ved Bagsø. — M. alm.
 18. **Pompilus aculeatus** Thoms. 3 ♂♂ 20 ♀♀ $^{10}/_6$ — $^{21}/_8$. Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — T. alm.
 19. **P. plumbeus** F. 4 ♂♂ 25 ♀♀ $^{14}/_6$ — $^{30}/_8$. Isbjerg, Ørgård. — Alm.
 20. **P. proximus** Dahlb. 1 ♂ 1 ♀ $^{30}/_6$ 1961. Tved plantage

ved Isbjerg, fanget i insektfælde (Lyneborg og Bindel). — Ikke tidligere taget i Danmark.

21. **P. rufus** Haupt. 3 ♂♂ 3 ♀♀ $\frac{8}{6}$ — $\frac{15}{8}$. Omkring Klit-skov, vest for Ørgård, Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — Ikke alm.

22. **P. spissus** Schiødte. 1 ♂ 1 ♀ $\frac{28}{6}$ og $\frac{7}{8}$. Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — Alm.

23. **P. unguicularis** Thoms. 3 ♀♀ $\frac{27}{7}$ — $\frac{30}{8}$. Isbjerg, ved Nors sø, Ørgård. — Ikke alm.

24. **Anoplius fuscus** L. 12 ♂♂ 11 ♀♀ $\frac{10}{6}$ — $\frac{11}{8}$. Øst f. Hanstholm ralleje, Klitmøller, ved Nors sø og på bakkerne, Tved plantage, Ørgård. — M. alm.

25. **A. infuscatus** v. d. L. 1 ♀ $\frac{19}{7}$. Isbjerg. — Alm.

26. **A. nigerrimus** Scop. 3 ♂♂ 7 ♀♀ $\frac{10}{6}$ — $\frac{6}{8}$. Tved plantage, Ørgård. — Alm.

27. **Priocnemis exaltatus** F. 1 ♂ 6 ♀♀ $\frac{4}{8}$ — $\frac{1}{9}$. Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — Ikke alm.

28. **P. pusillus** Schiødte. 9 ♀♀ $\frac{7}{8}$ — $\frac{15}{8}$. Ørgård. — Ikke alm.

Vespoidea.

29. **Pterocheilus phaleratus** Panz. 1 ♀ $\frac{30}{6}$. Tved plantage ved Isbjerg. — Ikke alm.

30. **Ancistrocerus ichneumonideus** Ratz. 1 ♂ 1 ♀ $\frac{14}{6}$ og $\frac{3}{7}$. Ørgård. — Sj., tidligere kun 1 ♀ fra Stensbæk (Worm-Hansen) og 1 ♂ fra Tisvilde (Kløcker).

31. **A. oviventris** Wesm. 3 ♂♂ 1 ♀ $\frac{21}{6}$ — $\frac{14}{7}$. Hansted, Ørgård. — Alm.

32. **A. scoticus** Curt. 2 ♂♂ 1 ♀ $\frac{13}{6}$ — $\frac{18}{6}$. Ørgård. — Alm.

33. **A. trifasciatus** Müll. 5 ♂♂ 3 ♀♀ $\frac{10}{6}$ — $\frac{1}{9}$. Bagsø, Tved plantage, Ørgård. — M. alm.

34. **Euodynerus simplex** F. (tidl. *Leionotus s.*) 1 ♂ $\frac{21}{6}$. Tved plantage. — Sj.

35. **Vespa norvegica** F. 3 ♂♂ $\frac{4}{8}$ — $\frac{8}{8}$. Ørgård. — M. alm.

36. **V. rufa** L. 10 ♂♂ 2 ♀♀ $\frac{30}{6}$ — $\frac{20}{7}$. Ørgård. — M. alm.

37. **V. vulgaris** L. 3 ♀♀ $\frac{29}{6}$ —ult. juli. Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — M. alm.

Sphecoidea.

38. **Astata stigma** Panz. 2 ♀♀ $^{30}/_6$. Tved plantage ved Isbjerg. — Ikke alm.
39. **Tachysphex pectinipes** L. 3 ♂♂ 10 ♀♀ $^{10}/_6$ — $^6/_8$. Vest for Ørgård, Isbjerg, Tved Plantage, Ørgård. — Alm.
40. **T. nitidus** Spin. 2 ♂♂ 11 ♀♀ $^{14}/_6$ — $^6/_7$. Ved Nors sø, vest for Ørgård, Tved Plantage, Ørgård. — T. alm.
41. **Miscophus niger** Dahlb. 1 ♀ $^{12}/_7$. Ved Ørgård (Bakken-dorf leg.). — Som alle *Miscophus*-arter sjældent; hidtil med sikkerhed kun kendt 1 ♀ fra Bornholm (Schjødte leg., august 1848).
42. **Trypoxylon attenuatum** Smith. 1 ♂ 3 ♀♀ $^{28}/_6$ og $^{29}/_6$. Tved plantage ved Bagsø. — T. alm.
43. **T. figulus** L. 1 ♂ $^{29}/_6$. Tved plantage ved Bagsø. — Alm.
44. **Ammophila campestris** Latr. 2 ♂♂ 4 ♀♀ $^{10}/_6$ — $^{30}/_8$. Isbjerg, Tved plantage, Ørgård. — Sj., hidtil kun Nord- og Vestjylland (se Lyneborg 1962, Ent. Medd. 31: 329).
45. **A. pubescens** Curt. 1 ♂ 1 ♀ $^{30}/_6$ — $^6/_8$. Isbjerg, Ørgård. — Alm. (se Lyneborg 1962, Ent. Medd. 31: 328).
46. **Podalonia affinis** Kirby 2 ♀♀ $^{12-13}/_6$. Ørgård. — M. alm.
47. **P. arenaria** Lüderw. 1 ♂ 4 ♀♀ $^8/_6$ — $^{27}/_7$. Hansted, Syvklit, Isbjerg. — Kun kendt fra Hanstedreservatet (se Lyneborg 1962, Ent. Medd. 31: 329), der må antages med sine flyvesandsområder at være eet af de få steder, hvor denne art kan trives i Danmark.
48. **P. viatica** L. 8 ♂♂ 8 ♀♀ $^8/_6$ — $^{30}/_8$. Klitmøller, vest for Ørgård, Isbjerg, Tved plantage. — M. alm.
49. **Diodontus minutus** F. 1 ♀ $^{25}/_7$. Isbjerg. — Alm.
50. **Passaloecus corniger** Shuck. 1 ♀ $^{12}/_7$. Ørgård. — Ikke alm.
51. **Psen (Mimesa) bicolor** Jur. (*equestris* auct.) 3 ♀♀ ult. juli. Ørgård. — Alm.
52. **P. (M.) equestris** F. (*bicolor* auct.) 3 ♂♂ 2 ♀♀ $^2/_8$ — $^{13}/_8$. Ørgård. — T. alm.
53. **P. (Mimunesa) dahlbomi** Wesm. 2 ♂♂ $^{29}/_6$. Tved plan-

tage ved Bagsø. — Ikke alm. Muligvis drejer det sig om underarten *beaumonti* v. Lith.

54. **Oxybelus argentatus** Curt. 2 ♂♂ 3 ♀♀ $^{30}/_6$ — $^{19}/_7$. Klitkov, Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — Alm.

55. **O. mandibularis** Dahlb. 3 ♂♂ 1 ♀ $^{30}/_6$ — $^{18}/_7$. Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — Ikke alm.

56. **O. uniglumis** L. 5 ♂♂ 4 ♀♀ $^{21}/_6$ — $^{19}/_7$. Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg og Bagsø, Ørgård. — M. alm.

57. **Crabro (Thyreopus) cribrarius** L. 14 ♀♀ $^{30}/_6$ — $^{14}/_8$. Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — M. alm.

58. **C. (T.) peltarius** Schreb. 10 ♂♂ 8 ♀♀ $^{13}/_6$ — $^{20}/_8$. Isbjerg, Ørgård. — M. alm.

59. **C. (Coelocrabro) capitatus** Shuck. 1 ♀ $^{5}/_7$. Ørgård. — Alm.

60. **C. (C.) leucostomus** L. (*carbonarius* Dahlb.). 1 ♀ $^{10}/_7$. Tved plantage. — Ikke alm.

61. **C. (C.) leucostomoides** Rich. (*leucostomus* auct. nec L.). 1 ♀ $^{5}/_8$. Ørgård. — Alm.

62. **C. (Crossocerus) tarsatus** Shuck. (*palmipes* auct. nec L.). 4 ♂♂ 2 ♀♀ $^{4}/_6$ — $^{19}/_6$. Ørgård. — Alm.

63. **C. (C.) wesmaeli** v. d. L. 25 ♂♂ 13 ♀♀ $^{14}/_6$ — $^{8}/_8$. Klitkov, Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — M. alm.

64. **C. (Hoplocrabro) quadrimaculatus** F. 1 ♀ $^{19}/_7$. Ørgård. — M. alm.

65. **C. (Solenius) continuus** F. (*vagus* auct. nec L.). 3 ♂♂ 2 ♀♀ $^{18}/_6$ — $^{7}/_8$. Tved plantage ved Bagsø. — M. alm.

66. **C. (Rhopalum) tibialis** F. (*coarctatus* Scop.). 20 ♂♂ 13 ♀♀ $^{18}/_6$ — $^{19}/_7$. Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — Alm.

67. **C. (R.) clavipes** L. 1 ♂ $^{5}/_7$. Ørgård. — Ikke alm.

68. **Nysson maculatus** F. 1 ♀ $^{4}/_8$. Ørgård. — Alm.

69. **Gorytes (Hoplisis) laticinctus** Lep. 1 ♀ ult. juli. Ørgård. — Alm.

70. **C. (H.) quadrifasciatus** F. 8 ♂♂ 3 ♀♀ $^{21}/_6$ — $^{14}/_8$. Ved Nors sø, Ørgård. — M. alm.

71. **G. (Harpactus) lunatus** Dahlb. 1 ♀ $^{30}/_8$. Isbjerg. — I

Zoologisk Museums samling kun eksemplarer fra Tisvilde (Kløcker) og Sydvestjylland (Jensen-Haarup) samt enkelte uden lokalitet.

72. **Mellinus arvensis** L. 17 ♂♂ 25 ♀♀ $^{31/7}$ — $^{1/9}$. Hykjær, Isbjerg, Ørgård. — M. alm.

73. **Cerceris arenaria** L. 1 ♂ $^{30/6}$. Tved plantage ved Isbjerg. — M. alm.

Apoidea.

74. **Colletes fodiens** Geoffr. 1 ♂ 1 ♀ $^{30/8}$ — $^{1/9}$. Isbjerg, Tved plantage ved Bagsø. — Ikke alm.

75. **C. impunctata** Nyl. 4 ♂♂ 3 ♀♀ $^{12/6}$ — $^{6/8}$. Ørgård. — Tidligere kun kendt fra Skagen (Jørgensen 1921); i Zoologisk Museums samling endv. fra Anholt (Hørring) og Skallingen (E. Bro Larsen).

76. **C. succincta** L. 6 ♂♂ 5 ♀♀ ult. juli— $^{1/9}$. Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — Alm.

77. **C. sp.** 2 ♂♂ $^{10/6}$. Havtorndalen syd for Hansted.

78. **Hylaeus confusus** Nyl. (tidl. *Prosopis*). 3 ♂♂ 7 ♀♀ $^{29/6}$ — $^{13/7}$. Tved plantage ved Isbjerg og Bagsø, Ørgård. — Alm.

79. **H. gibbus** Saund. 17 ♂♂ 46 ♀♀ $^{13/6}$ — $^{9/8}$. Ørgård.—Alm.

80. **H. hyalinatus** Smith. 1 ♀ $^{21/6}$. Ørgård. — T. alm.

81. **H. punctulatissimus** Schenck. 1 ♀ $^{29/6}$. Tved plantage ved Bagsø. — Tidligere kun kendt fra Lolland (Jørgensen 1921).

82-83. **Halictus calceatus** Scop. og **albipes** F. 23 ♂♂ 30 ♀♀ $^{10/6}$ — $^{23/8}$. Isbjerg, ved Nors sø og på bakkerne, Tved plantage, Ørgård. Begge nævnte arter er med sikkerhed konstateret i materialet omtrent i lige forhold, men det har ikke været muligt i alle tilfælde at adskille de to meget nærstående arter. — Begge m. alm.

84. **H. leucozonius** Schrank. 2 ♂♂ 5 ♀♀ $^{10/6}$ — $^{15/8}$. Tved plantage, Ørgård. — M. alm.

85. **H. punctatissimus** Schenck. 4 ♀♀ $^{10/6}$. Tved plantage. — Ikke alm.

86. **H. rubicundus** Christ. 3 ♀♀ $^{30/6}$ — $^{12/7}$. Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — M. alm.

87. **H. tumulorum** L. 3 ♀♀ $^{10}/_6$ — $^{29}/_6$. Havtorndalen syd for Hansted, Tved plantage ved Bagsø. — M. alm.
88. **H. villosulus** Kirby 5 ♀♀ $^{10}/_6$ — $^4/_8$. Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — M. alm.
89. **Andrena hattorfiana** F. 3 ♂♂ 1 ♀ $^{15}/_6$ — $^{21}/_6$. Ørgård. — M. alm.
90. **A. sericea** Christ. 1 ♂ 18 ♀♀ $^8/_6$ — $^{30}/_8$. Syvklit, Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg og Bagsø, Ørgård. — M. alm., tidligere fundet i reservatet ved Klitmøller (Schjødt, 1 ♀).
91. **A. tarsata** Nyl. 1 ♂ 1 ♀ $^{13}/_7$ — $^{30}/_7$. Isbjerg, Ørgård. — Ikke alm.
92. **Melitta haemorrhoidalis** F. 1 ♂ $^7/_8$. Ørgård. — M. alm.
93. **Dasypoda hirtipes** F. (*plumipes* Panz.). 4 ♀♀ $^{10}/_7$ — $^{23}/_8$. Isbjerg, Ørgård. — Alm.
94. **Epeolus cruciger** Panz. 2 ♂♂ 3 ♀♀ $^{18}/_7$ — $^{30}/_8$. Syvklit, Isbjerg, Ørgård. — Alm.
95. **E. variegatus** L. 3 ekspl. $^{14}/_7$ — $^6/_8$. Ørgård. — Alm.
96. **Nomada alboguttata** Herr.-Sch. 2 ekspl. $^{21}/_6$ — $^{30}/_8$. Isbjerg, Ørgård. — Alm.
97. **N. lineola** Panz. 1 ♂ $^{21}/_6$. Ørgård. — M. alm.
98. **Megachile argentata** F. 4 ♂♂ 6 ♀♀ $^{21}/_6$ — $^{12}/_7$. Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — Alm.
99. **M. centuncularis** L. 1 ♂ $^{30}/_6$. Tved plantage ved Isbjerg. — M. alm.
100. **M. circumcincta** Kirby 3 ♂♂ 6 ♀♀ $^{14}/_6$ — $^{30}/_6$. Tved plantage ved Isbjerg, Ørgård. — M. alm.
101. **M. nigriventris** Schenck. 3 ♂♂ 2 ♀♀ $^{21}/_6$ — $^{18}/_7$. Hansted, Tved plantage ved Isbjerg og Bagsø, Ørgård. — Ikke alm.
102. **Coelioxys elongata** Lep. 3 ♂♂ $^{29}/_6$ — $^{17}/_7$. Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — Alm.
103. **C. mandibularis** Nyl. 14 ♂♂ 4 ♀♀ $^{13}/_6$ — $^{18}/_8$. Isbjerg, Ørgård. — Alm.
104. **C. quadridentata** L. 4 ♂♂ 5 ♀♀ $^{10}/_6$ — $^{11}/_7$. Isbjerg, Tved plantage ved Isbjerg og Bagsø, Ørgård. — Alm.

105. **Anthidium punctatum** Latr. 2 ♂♂ 1 ♀ $8/6-15/7$. Syvklit, Isbjerg, Ørgård. — T. alm.
106. **Osmia leucomelana** Kirby. 1 ♀ $30/6$. Omkring Klitkov. — T. alm.
107. **O. maritima** Friese. 2 ♀♀ $10/6-15/6$. Havtorndalen syd for Hansted, Ørgård. — T. alm.
108. **Bombus agrorum** F. 4 ♂♂ 11 ♀♀ 4 ♂♂ $14/6-1/9$. Øst for Hykjær, Isbjerg, Tved plantage ved Bagsø, Ørgård. — M. alm.
109. **B. equestris** F. 2 ♀♀ 2 ♂♂ $11/6-8/8$. Øst for Hykjær, Ørgård. — Alm.
110. **B. jonellus** Kirby. 1 ♂ 2 ♀♀ $15/7-22/8$. Ørgård. — Alm.
111. **B. hortorum** L. 6 ♂♂ 5 ♀♀ 2 ♂♂ $14/6-21/8$. Ørgård. — M. alm.
112. **B. muscorum** F. 1 ♂ 3 ♀♀ 1 ♀ $10/6-15/8$. Havtorndalen syd for Hansted, øst for Hykjær, Ørgård. — T. alm.
113. **B. pratorum** L. 4 ♂♂ 1 ♀ 2 ♂♂ $11/6-20/8$. Øst for Hykjær, Ørgård. — M. alm.
114. **B. ruderarius** Müll. 3 ♀♀ $10/6-22/6$. Havtorndalen syd for Hansted, Ørgård. — Alm.
115. **B. sorocensis** F. 8 ♀♀ $14/6-18/7$. Ørgård. — M. alm.
116. **B. terrestris** L. 4 ♂♂ 13 ♀♀ 10 ♂♂ $9/6-18/8$. Øst for Hanstholm ralleje, Risbjerg, Isbjerg, ved Nors sø, Tved plantage ved Isbjerg og Bagsø, Ørgård. — Særdeles alm.
117. **Psithyrus bohemicus** Seidl. 2 ♂♂ 4 ♀♀ $21/6-8/8$. Tved plantage, Ørgård. — M. alm.
118. **P. maxillosus** Klug (*barbutellus* Kirby). 3 ♂♂ 1 ♀ $17/7-17/8$. Ørgård. — M. alm.
119. **P. norvegicus** Sparre-Schn. 1 ♂ 1 ♀ $19/7-12/8$. Ørgård. — Ikke alm.
120. **P. sylvestris** Lep. 4 ♂♂ $16/7-17/8$. Ørgård. — Alm.

Af de 120 arter, som det indsamlede materiale omfatter, har tre arter særlig interesse, idet to af dem nemlig *Pompilus proximus* Dahlb. og *Podalonia arenaria* Lüderw. er nye for den danske fauna, medens den tre-

die art, *Ammophila pubescens* Curt. for første gang er erkendt som dansk, idet den tidligere var sammenblandet med *Ammophila campestris* Latr. (Lyneborg 1962, Ent. Medd. 31: 327).

De fleste andre fundne arter er kendt fra alle egne af Danmark og såkaldt "almindelige", men fundene i Hanstedreservatet er dog ofte det første i Nordjylland. Enkelte af arterne fortjener dog at fremhæves, fordi de i alt fald tilsyneladende er "sjældne" eller påfaldende sporadisk forekommende. Det drejer sig om følgende: *Ancistrocerus ichneumonideus* Ratz., tidligere kun fundet i Stensbæk plantage og i Tisvilde, *Miscophus niger* Dahlb., tidligere kun eet eksemplar fra Bornholm, *Gorytes lunatus* Dahlb., tidligere kun fra Sydvestjylland og Tisvilde, *Colletes impunctatus* Nyl., tidligere kun fra Anholt, Skagen og Skallingen, samt endelig *Hylaeus punctulatissimus* Schenck, hidtil kun kendt fra Lolland.
